
Državni izpitni center

M 1 1 1 5 0 1 1 3

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

GEOGRAFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 6. junij 2011

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

Splošna navodila zunanjim ocenjevalcem

1. Zunanji ocenjevalec mora smiselno slediti navodilom za ocenjevanje, v katerih so zapisani moderirani odgovori za posamezen izpitni komplet.
2. Če kandidat poleg pravilne ugotovitve napiše še izključujočo, nepravilno trditev, se odgovor ovrednoti z nič (0) točkami.
3. Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni kandidatovi popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.
4. Slovenska zemljepisna imena in geografski pojmi morajo biti v celoti poimenovani pravilno.
5. Pri tujih poimenovanjih naselbinskih in nenaselbinskih zemljepisnih imenih se dopušča zamenjava ali izpustitev ene črke.
6. Pri vprašanjih višje ravni (pojasnite, analizirajte, ovrednotite) so v rešitvah navedeni le elementi. Za pravilni odgovor se upošteva, če kandidat uporabi vsaj en element v smiselni besedni zvezi.

IZPITNA POLA 1 (Obča geografija – Izbrane regije)**A1 – OBČA**

1. Voda / živi organizmi / mikroorganizmi / organska snov / edafon.
Podnebje / klima.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
2. *Mineralni delci:* S preperevanjem matične podlage / kamnin / preperine (prepereline).
Humus: S preperevanjem (razkrajanjem, razpadanjem, razgradnjo) odmrlih rastlin / organizmov / organskih delcev. / Nastaja s pomočjo mikroorganizmov.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
3. *Podzol:* B.
Rdeča prst vročih predelov: C.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
4. *Degradacijski proces v prsti v prilogi 1: zasljevanje*
Pojasnitev: Z namakanjem / močnim izhlapevanjem se v vrhnjih plasteh prsti kopičijo mineralne snovi / soli.
Ali
Degradacijski proces v prsti v prilogi 1: izpiranje / spiranje
Pojasnitev: Zaradi pretiranega namakanja prihaja do izpiranja mineralnih (hranljivih, organskih) delcev.
Degradacijski proces v prsti v prilogi 2: kemizacija / zastrupljanje / pregnojevanje.
Pojasnitev: Z uporabo umetnih gnojil ali zaščitnih sredstev vpliva (uporaba agrokemičnih sredstev) na onesnaževanje prsti / na večanje deleža kemikalij v prsti.
Ali
Degradacijski proces v prsti v prilogi 2: erozija / vetrna erozija / eolska erozija
Pojasnitev: Zaradi intenzivnega obdelovanja (oranje, rahljanje) zemljišča je prst močnejše izpostavljena delovanju vetra in vode.
Ali
Degradacijski proces v prsti v prilogi 2: enostransko izčrpavanje prsti
Pojasnitev: Zaradi dolgoletnega pridelovanja iste kulture se prst enostransko izčrpa.
Za vsak smiseln odgovor 1 točka, skupaj 4 točke.

A2 – OBČA

5. Sezonski.
Tranzitni.
Božično-novoletni.
Množični.
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri in dva 1 točka.
6. *Sprememba v infrastrukturi:* Do turističnega kraja je zdaj speljana avtocesta. / Turistični kraj je postal bolj dostopen. / Turistični kraj je povezan s sodobnejšo cestno povezavo. / Povečalo se je število smučarskih naprav in športno-rekreacijskih objektov. / Povečalo se je število hotelov in drugih prenočitvenih in gostinskih zmogljivosti. / Izboljšalo se je telekomunikacijsko omrežje. / Izboljšala se je komunalna ureditev kraja. / Povečala se je turistična infrastruktura.
Sprememba v načinu življenja: Življenjski standard prebivalcev se je povečal. / Stopnja izobrazbe prebivalcev je višja, ljudje govorijo več jezikov. / Ljudje imajo več možnosti spoznavanja drugačnih navad, kultur in izmenjave informacij; so bolj odprti in razgledani. / Živijo v bolj hrupnem in onesnaženem okolju. / Opuščajo tradicionalne vrednote in navade. / Opuščajo nekdanji način preživljanja, npr. s kmetijstvom. / Več delovnih mest v turizmu (zaposlovanje v turističnih dejavnostih). / Povečala se je stopnja kriminala.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

7. *Slika: 1*
Razlaga: Značilni so številni otoki, polotoki in zalivi, ki so privlačni za razvoj navtičnega turizma. / Morje je dovolj globoko za varno plovbo in pristanek plovil ob obali. / Obala je zelo razčlenjena in slikovita ter zato privlačna za križarjenja. / Obali, označeni s številka 2 in 3 sta nizki, s plitvejšim morjem in veliko akumulacijskega materiala, kar je manj primerno za plovbo. / Morje je manj privlačno zaradi kalne vode in slabše prosojnosti.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
8. Dvignila se je življenjska raven prebivalstva, višji dohodki. / Ljudje so imeli več prostega časa za preživljanje počitnic. / Izboljšala se je prometna infrastruktura. / Povečala se je stopnja motorizacije, avtomobilizma. / Število letalskih prevozov se je zelo povečalo. / Potovanje z letali je postalo cenejše, bolj dostopno. / Pospešen razvoj terciarnih dejavnosti.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
9. Večina afriških držav ima zelo slabo razvito turistično infrastrukturo (prenočitvene zmogljivosti, prometnice, informacijsko infrastrukturo), da bi omogočile večji turistični obisk. / Razvoj turizma ovirajo številne bolezni, katerih posledice so hude tudi zaradi slabo razvitega zdravstva, kar odbija turiste, da bi se bolj množično odločali za potovanja v Afriko. / V številnih afriških državah so politične napetosti in vojne, zaradi česar turistični razvoj ni mogoč. / Afriške države so premalo prepoznavne v razvitem svetu, kjer je turizem najbolj razvit, zato se manj ljudi odloča za potovanja tja. / Relativno malo vlaganja v razvoj turizma. / Ker se je turizem v Afriki začel razvijati pozno, še nima tradicije.
Za dve pravilni pojasnitvi 2 točki, za eno pojasnitev ali dva opisa 1 točka.

B1 – SVET

10. NE, DA, DA, DA
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točko.
11. *Tip podnebja:* Tropsko polsuho podnebje / polsuho podnebje / semiaridno podnebje / tropsko polsuho in suho / polsuho in suho / tropsko polpuščavsko / polpuščavsko.
Izohieta: A.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
12. Pašna živinoreja
Razlaga: Živina pretirano popase travo, tako da se ne more več obnavljati. / Živina, predvsem govedo, zaradi teže potepta travo in poškoduje korenine, tako da se trava ne more več obnavljati. / Drobnica poje mlade liste in poganjke, in rastline se začnejo sušiti. / Velika poraba vode zaradi napajanja živine in kopanja vodnjakov.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
13. *Naravna dobrina:* les
Pojasnitev: Redka drevesa in grmičevje izsekavajo. / Veliko dreves in grmičevja zgori v naravnih ali umetno povzročenih požarih. / Les potrebujejo kot kurivo za ogenj in za pripravo hrane. / Les potrebujejo za gradnjo bivališč.
Odgovor gozd se ne upošteva.
Za dva pravilna odgovora (navedbo naravne dobrine in celotne pojasnitve) 2 točki, za enega 1 točka.
14. Najučinkovitejše je pogozdovanje / nasajanje drevesnih živih meja / postavljanje fizičnih ovir (zidov, pregrad), ki ustavljajo širjenje puščavskega peska in zmanjšujejo moč vetrov. / Ekološko kmetijstvo (ekofarming). / Zmanjševanje pritiska na pokrajino (zmanjševanje števila živine / prebivalstva / manjše izkoriščanje naravnega rastlinstva).
1 točka

15. Humanitarna pomoč pogosto ne pride do preprostih ljudi, ki jo najbolj potrebujejo. / Humanitarno pomoč zaseže vojska, tolpe ali oblasti in jo razdelijo le privilegiranim. / Humanitarna pomoč je preskromna, neustrezna (enostranska) glede na potrebe. / Humanitarna pomoč pogosto odpravlja le posledice, ne odpravlja pa vzrokov.
1 točka

B2 – SVET

16. Geodetska izmera (poseben sistem zemljiške razdelitve). / Način prodaje kmetijske zemlje. / Uvajanje sekcij (delitev v obliki šahovnice). / Predpisana minimalna velikost posesti za prodajo. / Finančno izčrpana vlada. / Potreba po svežem kapitalu. / Obsežna nekolonizirana kmetijska zemljišča. / Ni vpliva fevdalizma. / Količina padavin. / Kakovost prsti. / Razgibanost reliefa. / Gostota poselitve.
Za pravilno naštetih vzrok po 1 točko, skupaj 2 točki.
17. A ekstenzivna pašna živinoreja / ekstenzivna živinoreja / pašna živinoreja
B pšenični (pas) / (pas) pšenice
*Družbenogeografski vzrok: potrebe po vsakodnevni oskrbi velikih mest z mlekom in mlečnimi izdelki. / Velika gostota prebivalstva. / Velika zgostitev mest. / Bližina trga.
Za vsak pravičen odgovor 1 točka, skupaj 3 točke.*
18. A
*Opis: višje nadmorske višine z nižjimi temperaturami in razgibanim reliefom. / Nižja letna količina padavin (zahodno od 100. poldnevnik).
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*
19. *Delovna mesta:*
Veliko dejavnosti je povezanih s kmetijstvom (proizvodnja kmetijskih strojev, živilska industrija, prodaja). / Vertikalno in horizontalno povezovanje.
Bombažni pas:
Po odpravi suženjstva (1865) so zaradi pomanjkanja delovne sile lastniki dajali nasade bombaževca v najem. / Bombaž je po odpravi suženjstva začel izgubljati pomen. / Kmetijstvo se je preusmerilo v drugo proizvodnjo (gozdne farme, perutninske in govedorejske ter tobačne in riževe farme). / Konkurenca drugih, predvsem umetnih materialov. / Tehnološki razvoj je vplival na višjo stopnjo uporabe kmetijske mehanizacije.
Prevelika pridelava hrane:
Propadanje farm na eni in njihovo večanje na drugi strani. / Manjše število farm. / Še močnejša specializacija. / Večja konkurenčnost. / Težave s prodajo zaradi nihanja cen na svetovnem trgu. / Spreminjanje deležev površin posameznih kultur in subvencioniranje pridelave. / Močno zmanjševanje zaposlenih v kmetijstvu. / Reorganiziranje farm (horizontalna in vertikalna integracija).
Za vsako pravilno pojasnitev 1 točka, skupaj 3 točke. Za eno pojasnitev in dva opisa 2 točki, za dva ali tri opise 1 točka.

C1 – EVROPA

20. Danska / Litva / Latvija / Estonija
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
21. A, C
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
22. *Številka: 2*
*Pojasnitev: Ker je v kraju A vpliv Severnoatlantskega, toplega morskega toka, so temperature kljub visoki geografski širini višje, kakor bi bile sicer. / Zaradi večjega vpliva celine v kraju B se temperature spustijo nižje. / Ker se celina pozimi bolj ohladi, so v kraju B nižje temperature. / Zaradi bližine morja so zimske temperature v kraju A višje.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.*

23. *Vzporednik*: severni tečajnik / tečajnik / severni polarnik / polarnik
Severno: tundrsko rastlinstvo / tundra
Južno: iglasti gozd / tajga / borealni gozd
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
24. *Raba tal*: njive / polja / travniki
Pojasnitev: Zaradi potreb po obdelovalnih površinah je človek prvotni listnati in mešani gozd močno izkrčil. / Danska ima med severnoevropskimi državami najboljše danosti za razvoj kmetijstva in je s krčenjem gozdov na pridobljenih površinah lahko razvijala intenzivno kmetovanje. / Danci so skrčili gozdne površine, ker jim je ob ugodnih naravnih razmerah (rodovitne prsti / blago oceansko podnebje / nižinski relief) to omogočilo razvoj kmetijstva, ki spada med najnaprednejša na svetu.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

C2 – EVROPA

25. DA, DA, NE, DA
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
26. Ukrajina, Poljska in Albanija.
Za tri pravilno pobarvane (delno obarvane, označene) države 2 točki, za dve ali eno 1 točka.
Če kandidat obarva tudi sosednjo državo, odgovor ni pravilen.
27. *Država*: Maroko.
Vzrok za visoko nataliteto: Vzrok je v tradiciji / tradicionalnem položaju žensk v islamskem svetu / nižja izobrazbena stopnja žensk / islam / vpliv religije / slabše razviti programi načrtovanja družin / slabši gospodarski razvoj.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
28. Območje je gospodarsko zelo razviti del Evrope. / Območje velikih vlaganj in prometne dostopnosti. / Območje je geografsko najbližje glavnim območjem današnjega odseljevanja v Afriki, Aziji in vzhodnem delu Evrope. / Mediteransko (toplo, toplejše, milejše) podnebje. / Podnebje, prijetno za bivanje. / To območje postaja zaradi milejšega podnebja območje priseljevanja bogatejših upokojencev iz hladnih delov Evrope. / Južnoevropska siva ekonomija, v kateri se slabo kvalificirani priseljenci najlažje zaposlijo. / Možnost zaposlovanja (v turizmu, industriji, prometu ...).
Za dva pravilno opisana vzroka 2 točki, za enega 1 točka.
29. V notranjosti: gradnja potrebne prometne infrastrukture / finančna pomoč države vsem, ki bi se tu naselili / razvoj manjših industrijskih obratov / zagotavljanje delovnih mest / spodbujanje kmetijstva, turizma / gradnja namakalnih sistemov.
Za dva predlagana ukrepa 2 točki, za enega 1 točka.

IZPITNA POLA 2 (Geografija Slovenije)**D1 – SLOVENIJA**

1. C
1 točka
2. *Vrsta kamnin:* sedimentne kamnine / sedimenti / biokemični sedimenti / usedline
Pojasnitev: Večji del geološke zgodovine je bilo ozemlje današnje Slovenije pod morjem, v katero so se odlagale najrazličnejše sedimentne kamnine. / V geološki preteklosti (mezozoiku) je ozemlje Slovenije večinoma prekrivalo morje (Tetis), v katero so se odlagale sedimentne kamnine (apnenec, dolomit).
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
3. NE, DA, NE
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
4. *Hribovje:* Pohorje
Vrsta kamnin: magmatske kamnine / granodiorit (tonalit) / globočnine. *Odgovor magmatske in metamorfne kamnine ni pravilen.*
Pojasnitev: Magma (in metamorfne) kamnine predstavljajo neprepustno podlago, zato je na Pohorju zelo gosta vodna mreža. / Zaradi (neprepustne) kamninske zgradbe so na Pohorju površinsko tekoče vode. / Zaradi neprepustne podlage so v kotanjastih delih Pohorja jezera in barja.
Za vsak pravilen odgovor 1 točka, skupaj 3 točke.
5. Mehke karbonatne kamnine hitreje preperevajo, zato je prst debelejša in rodovitnejša. / Na trdih karbonatnih kamninah (apnenec, dolomit) je prst plitva in odeja prsti nesklenjena. / Mehke karbonatne kamnine so za vodo manj prepustne, zato je vodno omrežje gostejše. / Trde karbonatne kamnine so za vodo prepustne, zato so površinski vodni tokovi redki. / Na mehkih karbonatnih kamninah je voda lažje dosegljiva človeku in rastlinam. / Na trdih karbonatnih kamninah so vodni viri redkejši. / Vzpeti svet iz mehkih karbonatnih kamnin (gričevja, nižja hribovja) je položnejši in primernejši za poselitev. / Vzpeti svet iz trdih karbonatnih kamnin je praviloma strmejši in manj primeren za poselitev.
Za dve smiselni razlagi 2 točki, za eno 1 točka.

D2 – SLOVENIJA

6. Alpe (Alpski svet, pokrajine) / Dinarsko gorstvo (Dinarsko-kraški svet, pokrajine) / Panonska nižina (bazen, kotlina), Subpanonske (Obpanonske) pokrajine, Panonski svet / Sredozemlje (Jadransko morje, Sredozemsko morje, Mediteran), Obsredozemske pokrajine.
Za vse štiri pravilno imenovane naravnogeografske enote 2 točki, za tri ali dve 1 točka.
7. *Prednosti:* Lega v osrčju celine. / Leži na stiku gospodarsko različno razvitih delov Evrope. / Prometna povezanost s sosednjimi državami, prek slovenskega ozemlja potekajo pomembne prometne poti (tranzitnost). / Večja možnost vključevanja v gospodarske, politične, kulturne in okoljevarstvene povezave z različnimi deli Evrope. / Lega na stiku različnih kultur. / Lega ob morju.
Slabosti: Povečan promet prek našega ozemlja in s tem povečano onesnaževanje. / Pogostejši prometni zastoji. / Večji posegi v okolje pri gradnji prometnega omrežja. / Občutek ogroženosti. Povečan kriminal. / Zahodni vetrovi prinašajo onesnažen zrak. / Večja potresna ogroženost zaradi lege na tektonsko aktivnem območju. / Geopolitično neugodna lega (italijanizacija, germanizacija, spreminjanje meja) in posledično počasnejši razvoj.
Za dva smiselna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
8. Slovanska, romanska, ugrofinska skupina (jeziki).
Za tri pravilno imenovane jezikovne skupine 2 točki, za dve 1 točka.

9. *Pravice manjšin v Sloveniji: Dvojezični napisi. / Uporaba maternega jezika v javni rabi (šolah, vrtcih, občinah ...). / Radijske in televizijske oddaje v maternem jeziku. / Pravica do tiskane besede. / Predstavniki manjšine v parlamentu (Volitve manjšinskega predstavnika v parlament). / Romski svetnik v občinskem svetu. / Stiki manjšin z matičnim narodom.*
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
10. *Značilnost: geografska raznolikost, pestrost (v vseh pogledih), raznovrstnost.*
Prednost: Turistična zanimivost, povečan turistični promet in s tem povezan dobiček. / Večja prepoznavnost v svetu. / Zanimivost za tuje trge, tuje naložbe v razvoj države. / Omogoča različno gospodarsko usmerjenost.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

E1 – SLOVENIJA

11. DA, NE, NE
Za tri pravilne odgovore 2 točki, za dva 1 točka.
12. *Subpanonske pokrajine ležijo na obrobju Panonske nižine. / V površju je večji delež gričevij. / Več je terciarnih kamnin. / Površje je bolj razgibano. / Podnebje ni tako izrazito celinsko. / Temperaturna amplituda je manjša. / Padavin je več kakor v pravem celinskem podnebnju. / V kmetijstvu je več sadjarstva in vinogradništva. / V kmetijstvu je manj poljedelstva.*
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
13. 190 m / Ledava / občestne (dolge) / gozd
Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva 1 točka.
14. *Železniška proga se ne konča več v Puconcih, ampak se nadaljuje do Hodoša in naprej na Madžarsko. / Prekmurje je dobilo železniško povezavo z Madžarsko. Mimo Murske Sobote poteka nova avtocesta. / Prekmurje je povezano z novo avtocesto (s krakom Slovenike).*
Za dva smiselno pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
15. *Opis: Tovarno so odprli zaradi potreb po novih delovnih mestih. / Tovarno so odprli, da bi lahko zaposlili žensko, manj izobraženo delovno silo. / Odprtje tovarne je bilo del politike policentričnega razvoja. / Tovarno so odprli, da bi pospešili industrijski razvoj dokaj zaostalega Prekmurja.*
Pojasnitev: Pri nas so previsoki stroški dela / predraga delovna sila, zato tekstilne tovarne ne morejo konkurirati cenejši proizvodnji v državah v razvoju, predvsem v Aziji, kjer je delovna sila bistveno cenejša in manj zahtevna, zato se proizvodnja tekstilnih izdelkov seli tja.
Za dva smiselno pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

E2 – SLOVENIJA

16. A Ilirska Bistrica
B Vipava
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
17. *Višje zimske temperature. / Milejše zime. / Manjša temperaturna amplituda. / Višje povprečne letne temperature. / Večina padavin v hladni polovici leta (jesen, zima). / Redkeje sneži. / Toplejše in daljše jeseni. / Večje število sončnih dni. / Bolj vroča in suha poletja. / Večja vetrovnost. / Daljša vegetacijska doba.*
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
18. *Manj razvita turistična infrastruktura (premalo turističnih objektov). / Pomanjkanje prostora za razvoj turistične dejavnosti. / Skromnejša zunajsezonska ponudba. / Manjša prepoznavnost slovenske obale kot turistične destinacije. / Manj privlačno morje in obala. / Navzkrižje interesov med različnimi dejavnostmi.*
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.

19. *Podobnost*: Podobna oblika naselij (gručasta naselja) / usmeritev v sadjarstvo / pomembna vloga kmetijstva / večji delež kmečkega prebivalstva / velika dnevna migracija (ni večjega zaposlitvenega, izobraževalnega centra).
Razlika: Različna gostota poselitve. / Različna usmeritev v sadjarstvu: Brda češnje, Brkini jabolka, češplje, slive. / Brda so usmerjena v tržno kmetijstvo. / Brkini so območje praznjenja. / Brda so zaokrožena v lastni občini. / Razlike v arhitektonskih in stavbnih značilnostih. / Različna primorska narečja.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.
20. *Mesto*: Nova Gorica
Pojasnitev: Zaradi spremembe meje po 2. svetovni vojni je pripadla Gorica Italiji, zato je ostalo vplivno območje Gorice na slovenski (jugoslovanski) strani meje brez središča. / Zaradi politične odločitve, da Slovenija (takratna Jugoslavija) zgradi novo središče kot protiutež Gorici, ki je ostala v Italiji.
Za dva pravilna odgovora 2 točki, za enega 1 točka.